

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલત, અમદાવાદ

સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર:૬૯૫/૨૦૧૩

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સી. એલ. સોની

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાવારપત્રોના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની પરવાનગી આપવામાં આવે છે?	હા
૨.	રિપોર્ટ્સને સંદર્ભિત કરવાં કે નહિ?	હા
૩.	શું ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવાં ઇચ્છે છે?	ના
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન કે તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમ સબબ કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	ના
૫.	દીવાની ન્યાયાધીશને પરિપત્રિત કરવું કે નહિ?	ના

=====

જય, દર્શક રમેશભાઈ શાહના પત્ની અને રમેશભાઈ ચિમનલાલના પુત્રી.....

અરજદાર

વિરુદ્ધ

દર્શક રમેશભાઈ શાહ – અદાલતની પ્રક્રિયાની બજવણી માટે અને ૧.....

સામાવાળા

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર તરફે શ્રી રવીન્દ્ર શાહ, વકીલ

સામાવાળા(ઓ) નંબર ૧ તરફે શ્રી કુંજલ ડી. પંડ્યા, વકીલ

સામાવાળા(ઓ) નંબર ૨ માટે રૂલ બજાવવામાં આવેલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સી. એલ. સોની

તારીખ: ૨૭/૦૮/૨૦૧૪

મૌખિક ચુકાદો

૧. વાદીના પતિ એવા સામાવાળા વિરુદ્ધ છૂટાછેડા માટે દાખલ કરાયેલા ફેમિલી સૂટ નંબર ૨૦૧૧ ના ૧૨૪૭ માં હિન્દુ મેરેજ એક્ટ, ૧૯૫૫ ('સદર એક્ટ') ની કલમ ૨૪ હેઠળ વચગાળાના ભરણપોષણ (અભિમની) માટે અરજદાર દ્વારા રજૂ કરાયેલી અરજી આંક ૬ નીચે ફેમિલી કોર્ટ, અહમદાબાદ દ્વારા પસાર કરવામાં

આવેલા તારીખ ૨૦.૧૨.૨૦૧૨ ના હુકમને પડકારતી આ પિટિશન અરજદારે ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ ફાઇલ કરી છે. ફેમિલી કોર્ટે સામાવાળાના નવેમ્બર ૨૦૧૧ ના મહિનાના સેલરી સ્લિપ પર આધાર રાખીને માન્ય કપાત બાદ કર્યા પછી પતિની આવક રૂ. ૧ લાખ પ્રતિ માસ ગણી હતી અને અરજીની તારીખ એટલે કે ૦૮.૧૧.૨૦૧૧ થી છૂટાછેડાની પિટિશનના નિકાલ સુધી અરજદારને વચગાળાના ભરણપોષણ તરીકે રૂ. ૧૦,૦૦૦/- મંજૂર કર્યા હતા. વચગાળાના ભરણપોષણની આવી રકમ મંજૂર કરતી વખતે, ફેમિલી કોર્ટે પત્નીની આવક રૂ. ૧૩,૮૦૨/- પ્રતિ માસ ગણી હતી.

૨. અરજદાર તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી રવીન્દ્ર શાહે સબમિટ કર્યું કે સામાવાળાએ તેના લેખિત જવાબમાં સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે તેનો પગાર રૂ. ૨ લાખ પ્રતિ માસ હતો, જોકે ત્યારબાદ તેના વકીલ દ્વારા લેખિત રજૂઆતો રજૂ કરતી વખતે સેલરી સ્લિપ રજૂ કરવામાં આવી હતી, જેના આધારે વિદ્વાન જજે સામાવાળાની આવક રૂ. ૧ લાખ પ્રતિ માસ ગણી હતી. શ્રી શાહે સબમિટ કર્યું કે વાસ્તવમાં, અત્યારે આ અદાલત સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી સેલરી સ્લિપની નકલ મુજબ, પતિની ગ્રોસ આવક રૂ. ૧,૫૯,૮૧૪/- પ્રતિ માસ છે. શ્રી શાહે સબમિટ કર્યું કે વિદ્વાન જજે વચગાળાના ભરણપોષણ તરીકે રૂ. ૧૦,૦૦૦/- પ્રતિ માસની નજીવી રકમ મંજૂર કરી છે, જે અરજદાર માટે સામાવાળાની પત્ની તરીકે જે હોદ્દા અને આરામ સાથે જીવતી હતી તે જ હોદ્દા સાથે પોતાનું જીવન

જીવવા માટે પૂરતી નથી. શ્રી શાહે સબમિટ કર્યું કે વિદ્વાન જજે વચગાળાના ભરણપોષણ તરીકે રૂ. ૧૦,૦૦૦/- પર કઈ રીતે પહોંચ્યા તેનું કોઈ કારણ આપ્યું નથી, ખાસ કરીને જ્યારે સામાવાળા પર અન્ય કોઈ જવાબદારીઓ નથી. શ્રી શાહે સબમિટ કર્યું કે સામાવાળાના પિતા યુનિવર્સિટીના નિવૃત્ત અધિકારી છે અને સામાવાળાના મોટા ભાઈ, જેમણે નોકરી છોડી દીધી હોવાનું કહેવાય છે, તેઓ રૂ. ૫૦,૦૦૦/- થી વધુ કમાતા હતા અને એ કહેવું યોગ્ય નથી કે સામાવાળાએ પોતાના મોટા ભાઈના ભરણપોષણની જવાબદારી નિભાવવી જરૂરી છે. શ્રી શાહે સબમિટ કર્યું કે જોકે અરજદાર રૂ. ૧૩,૮૦૨/- પ્રતિ માસ કમાય છે, જે હવે વધીને રૂ. ૧૭,૦૦૦/- થઈ ગઈ છે, તેમ છતાં અરજદાર સામાવાળા પતિ પાસેથી પોતાનું ભરણપોષણ કરવા અને સમાજમાં હોદ્દા સાથે જીવવા માટે પૂરતી રકમ મેળવવા માટે હકદાર હતી, ખાસ કરીને જ્યારે સામાવાળા પતિ બેંગલોરની એક કંપનીમાં ઉચ્ચ હોદ્દો ધરાવે છે. શ્રી શાહે તેથી વિદ્વાન જજે અરજદારને વચગાળાના ભરણપોષણ તરીકે રૂ. ૧૦,૦૦૦/- પ્રતિ માસ ચૂકવવાનો સામાવાળાને આદેશ આપ્યો છે તે હદ સુધી વાદગ્રસ્ત હુકમ રદબાતલ અને સેટ અસાઈડ કરવા અને અરજદાર માટે વચગાળાનું ભરણપોષણ રૂ. ૩૦,૦૦૦/- નક્કી કરવા વિનંતી કરી હતી.

૩. પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, શ્રી શાહે નીચેના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે:-

- (૧) જસબીર કૌર સહગલ (શ્રીમતી) વિ. ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, દેહરાદૂન અને અન્ય, જે (૧૯૯૭) ૭ એસ.સી.સી. ૭ પર અહેવાલ થયેલ છે;
- (૨) નીતા રાકેશ જૈન વિ. રાકેશ જીતમાલ જૈન, જે (૨૦૧૦) ૧૨ એસ.સી.સી. ૨૪૨ પર અહેવાલ થયેલ છે.

૪. ઉપરોક્ત દલીલોની સામે, સામાવાળા પતિ તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી કુંજલ પંડ્યાએ સબમિટ કર્યું કે સામાવાળાને ખ્યાલ આવતા કે લેખિત જવાબમાં દર્શાવેલી રૂ. ૨ લાખ પ્રતિ માસની વિગત એક ભૂલ હતી, તેણે નીચલી અદાલત સમક્ષ સ્પષ્ટતા કરતું સોગંદનામું ફાઈલ કર્યું હતું. શ્રી પંડ્યાએ સબમિટ કર્યું કે અરજદાર પોતાની વાસ્તવિક આવક છુપાવવા માટે પણ જવાબદાર છે. શ્રી પંડ્યાએ સબમિટ કર્યું કે જ્યારે અરજદારના પગારમાં રૂ. ૧૩,૦૦૦/- થી રૂ. ૧૭,૦૦૦/- નો વધારો થયો હતો, ત્યારે તેની પાસે આવી વધેલી આવક જાહેર કરવાની અપેક્ષા હતી, તેના બદલે સામાવાળા પર પોતાની વાસ્તવિક આવક છુપાવવાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે. શ્રી પંડ્યાએ સબમિટ કર્યું કે સામાવાળાની ગ્રોસ આવક રૂ. ૧,૩૮,૮૧૩/- હતી અને ઈનકમ ટેક્સ, પ્રોફેશનલ ટેક્સ વગેરે પેટે રકમ બાદ કર્યા પછી સામાવાળા પતિની નેટ આવક રૂ. ૯૯,૯૦૫/- પ્રતિ માસ થાય છે. શ્રી પંડ્યાએ સબમિટ કર્યું કે ત્યારબાદ, સામાવાળાના પગારમાં વધારો થયો હતો અને નવીનતમ સેલરી સ્લિપ મુજબ, સામાવાળાની ગ્રોસ આવક રૂ. ૧,૫૯,૮૧૪/- છે, જેમાંથી રૂ. ૪૧,૧૧૮/-

ની કપાત માન્ય રાખવામાં આવી છે અને સામાવાળાની નેટ આવક હવે રૂ. ૧,૧૮,૬૯૬/- છે. શ્રી પંડ્યાએ સામાવાળાના જુલાઈ ૨૦૧૪ ના મહિનાની સેલરી સ્લિપની ઝેરોક્ષ નકલ રેકૉર્ડ પર મૂકી છે.

૫. વિદ્વાન વકીલ શ્રી પંડ્યાએ સબમિટ કર્યું કે અરજદારને સામાવાળાના ભોગે વૈભવી જીવન જીવવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં અને અરજદારને તેના ભરણપોષણ માટે જે જરૂરી છે તે વાસ્તવમાં રૂ. ૧૦,૦૦૦/- પ્રતિ માસની રકમ કરતાં ઓછું છે કારણ કે અરજદાર હવે રૂ. ૧૭,૦૦૦/- પ્રતિ માસ કમાય છે જે તેના નિર્વાહ માટે પૂરતું છે. શ્રી પંડ્યાએ સબમિટ કર્યું કે સામાવાળાના ખભા પર તેના વૃદ્ધ માતા-પિતા પ્રત્યેની જવાબદારીઓ ધ્યાને લેતા, જેઓ ડાયાબિટીસ અને અન્ય ઉંમર સંબંધિત બીમારીઓથી પીડિત છે, તેમજ તેની અપરિણિત બહેન પ્રત્યેની તેની જવાબદારી ધ્યાને લેતા, વિદ્વાન જજ દ્વારા મંજૂર કરાયેલા રૂ. ૧૦,૦૦૦/- પ્રતિ માસ કોઈપણ રીતે ઓછી બાજુ પર કહી શકાય નહીં. શ્રી પંડ્યાએ સબમિટ કર્યું કે વિદ્વાન જજ દ્વારા મંજૂર કરાયેલા રૂ. ૧૦,૦૦૦/- એ કાયમી ભરણપોષણ નથી પરંતુ વચગાળાનું ભરણપોષણ છે અને વિદ્વાન જજે રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ સામગ્રીના આધારે યોગ્ય વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કર્યો હોવાથી, આ અદાલત ફેમિલી કોર્ટ દ્વારા કરાયેલા વાદગ્રસ્ત હુકમમાં હસ્તક્ષેપ ન કરી શકે. તેમણે તેથી પિટિશન ફગાવી દેવા વિનંતી કરી હતી.

૬. પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં શ્રી પંડ્યાએ નીચેના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે:

(૧) ધરમસી ડાહ્યાભાઈ પટેલ વિ. દેવયાની ધરમસી પટેલ, જે ૧૯૯૩ (૧) જી.એલ.આર. ૩૮૭ પર અહેવાલ થયેલ છે.

૭. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી, એવું જણાય છે કે વિદ્વાન જજે વચગાળાના ભરણપોષણની અરજીનો નિર્ણય કરતી વખતે, જોકે વાદગ્રસ્ત હુકમની તારીખના એક વર્ષ પહેલાંની સેલરી સ્લિપના આધારે સામાવાળાની નેટ સેલરી આવક રૂ. ૧,૦ ૦,૦૦૦/- ગણી હતી, પરંતુ અરજદારના વચગાળાના ભરણપોષણ માટે તેઓ રૂ. ૧૦,૦૦૦/- પર કઈ રીતે પહોંચ્યા તેની ચર્ચા કરી નથી. એવું જણાય છે કે અરજદારને વચગાળાના ભરણપોષણ તરીકે રૂ. ૧૦,૦૦૦/- મંજૂર કરવા માટે વિદ્વાન જજ પર જે બાબતની અસર થઈ છે તે અરજદારની રૂ. ૧૩,૮૦૨/- પ્રતિ માસની કમાણી છે. જોકે, અરજદારની આવક પર વિચાર કરતી વખતે પણ, વિદ્વાન જજ સામાવાળાની ઉચ્ચ કમાણીની અવગણના કરી શક્યા ન હોત.

૮. સામાવાળાના માર્ચ ૨૦૧૧ ના મહિનાની સેલરી સ્લિપ મુજબ, સામાવાળાની નેટ આવક રૂ. ૧ લાખ લેવામાં આવી હતી અને નવીનતમ સેલરી સ્લિપ મુજબ સામાવાળાના પગારમાં વધારો થયા પછી, સામાવાળા પતિની નેટ આવક માન્ય

કપાત બાદ રૂ. ૧,૨૭,૭૫ ૦ /- થશે. પ્રથમ સેલરી આવક ધ્યાને લેતા અને તેમાંથી રૂ. ૧૦,૦૦૦/- બાદ કરતા, સામાવાળા પાસે હજુ પણ રૂ. ૮૦,૦૦૦/- પ્રતિ માસ બચતા હતા અને વર્તમાન આવક ધ્યાને લેતા, સામાવાળા પતિ પાસે પ્રતિ માસ આશરે રૂ. ૧,૧૭,૦૦૦/- બચશે.

૯. ધરમસી ડાહ્યાભાઈ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, હિન્દુ અડોપ્શન્સ એન્ડ મેન્ટેનન્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૧૮ અને ૨૩ ના સંદર્ભમાં ભરણપોષણ મંજૂર કરવા અંગેના પ્રશ્નનો નિર્ણય કરતી વખતે આ અદાલતે ફક્ત ૧૫ થી ૧૯ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:-

> "૧૫. કલમ ૧૮ સદર હિન્દુ લો ના સિદ્ધાંતનો વ્યાપકપણે પુનરોચ્ચાર કરે છે કે પત્નીનો ભરણપોષણનો અધિકાર લગ્નના દરજ્જાની એક ઘટના છે અને હિન્દુ વ્યક્તિ પોતાની પત્નીનું ભરણપોષણ કરવા માટે કાનૂની જવાબદારી હેઠળ છે. પત્નીનું ભરણપોષણ કરવાની જવાબદારી વ્યક્તિગત સ્વરૂપની છે અને તે પક્ષકારો વચ્ચેના સંબંધના અસ્તિત્વથી જ ઉદ્ભવે છે.

>

>

> ૧૬. કલમ ૧૮ ને કલમ ૨૩ ની સાથે વાંચવી જરૂરી છે જે આ રિવિઝન અરજીના હેતુ માટે મહત્વપૂર્ણ છે અને તેનો સુસંગત ભાગ નીચે મુજબ વંચાય છે

:....

> 'કલમ ૨૩. (૧) આ એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ ભરણપોષણ મંજૂર કરવું કે નહીં, અને જો તેમ હોય તો કેટલું ભરણપોષણ મંજૂર કરવું તે નક્કી કરવું અદાલતની વિવેકબુદ્ધિ પર રહેશે, અને તેમ કરતી વખતે, અદાલત પેટા-કલમ (૨) અથવા પેટા-કલમ (૩) માં નિર્ધારિત બાબતોને, જ્યાં સુધી તે લાગુ પડતી હોય ત્યાં સુધી, યોગ્ય ધ્યાનમાં લેશે.

> (૨) આ એક્ટ હેઠળ પત્ની, બાળકો અથવા વૃદ્ધ કે અશક્ત માતા-પિતાને મંજૂર કરવાના ભરણપોષણની રકમ, જો કોઈ હોય તો, નક્કી કરતી વખતે નીચેની બાબતો ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે—

> | (એ) | પક્ષકારોની સ્થિતિ અને હોદ્દો, |

> | (બી) | બાળકોની વ્યાજબી જરૂરિયાતો, |

> | (સી) | જો દાવેદાર અલગ રહેતો હોય તો શું દાવેદાર તેમ કરવા માટે ન્યાયી છે, |

> | (ડી) | દાવેદારની મિલકતનું મૂલ્ય અને આવી મિલકતમાંથી અથવા દાવેદારની પોતાની કમાણીમાંથી અથવા અન્ય કોઈ સ્ત્રોતમાંથી મેળવેલી આવક, |

> | (ઈ) | આ એક્ટ હેઠળ ભરણપોષણ મેળવવા માટે હકદાર વ્યક્તિઓની સંખ્યા.'

>

>

> ૧૭. ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ ભરણપોષણ મંજૂર કરવું જોઈએ કે નહીં તે નક્કી કરવા માટે અદાલતને વ્યાપક વિવેકબુદ્ધિ આપે છે. પત્નીને ચૂકવવાપાત્ર ભરણપોષણના જથ્થાનું મૂલ્યાંકન કરવાની બાબતમાં પોતાની વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરતી વખતે, અદાલતે કલમ ૨૩ ની પેટા-કલમ (૨) માં નિર્ધારિત તમામ પરિબલોને ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ. અદાલતે એક્ટની સુસંગત જોગવાઈઓ દ્વારા માર્ગદર્શન મેળવવું જોઈએ, અને તેના હેતુને ધ્યાનમાં લેવો જોઈએ. જોકે, ભરણપોષણના જથ્થાનું નિર્ધારણ ગાણિતિક ચોક્કસાઈની બાબત હોઈ શકે નહીં.

>

>

> ૧૮. કલમ ૨૩ ની પેટા-કલમ (૧) ની સાથે વંચાતી પેટા-કલમ (૨) ભરણપોષણની રકમ નક્કી કરવાની બાબત અદાલતની વિવેકબુદ્ધિ પર છોડે છે જ્યારે એ વાત પર ભાર મૂકે છે કે પક્ષકારોની સ્થિતિ અને હોદ્દો, દાવેદારની વ્યાજબી જરૂરિયાતો, દાવેદારની આવક અને મિલકત અને જે વ્યક્તિઓનું ભરણપોષણ કરવા માટે પતિ બંધાયેલો હોય તેવી વ્યક્તિઓની સંખ્યા એવા પરિબલો અને સંજોગો છે જે અદાલત દ્વારા ફરજિયાતપણે ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ. ભરણપોષણનો જથ્થો નક્કી કરતી વખતે પતિની એકંદરે નાણાકીય સ્થિતિ ધ્યાનમાં લેવી જરૂરી અને પ્રાથમિક મહત્વની રહેશે. પેટા-કલમ (૨) માં

"પક્ષકારોની સ્થિતિ અને હોદ્દો" શબ્દો એટલા વ્યાપક છે કે જેમાં આ બાબતમાં મહત્વપૂર્ણ વિચારણા તરીકે બંને પક્ષકારોની નાણાકીય સ્થિતિનો સમાવેશ થાય છે.

>

>

> ૧૯. ઉપરોક્ત પરિબળો પર વિચાર કરતી વખતે, અને મુખ્યત્વે પત્નીને પોતાનું ભરણપોષણ કરવા માટે શું જરૂરી છે તે પ્રશ્ન પર, અદાલતોએ બે આત્યંતિક પરિસ્થિતિઓથી દૂર રહેવું પડશે, એટલે કે, તેઓએ પત્નીને એવું ભરણપોષણ ન આપવું જોઈએ જે તેને વૈભવમાં રાખે અને અદાલતી અલગતાને નફાકારક બનાવે અને ભવિષ્યમાં સમાધાનની કોઈ શક્યતાઓને પણ અવરોધે. તેઓએ બીજી આત્યંતિક પરિસ્થિતિ એટલે કે ગરીબીથી પણ દૂર રહેવું જોઈએ, એટલે કે, પત્નીને ગરીબી તરફ ન ધકેલવી જોઈએ (જુઓ કાસિંદ સાહુ વિ. શ્રીમતી દેવી, જે એઆઈઆર ૧૯૭૧ ઓરિસ્સા ૨૯૫ પર અહેવાલ થયેલ છે)".

>

>

૧૦. ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં, જોકે અદાલત સદર એક્ટની કલમ ૨૪ હેઠળ વયગાળાના ભરણપોષણ મંજૂર કરવાના પ્રશ્ન પર વિચાર કરતી ન હતી, તેમ છતાં, અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે ભરણપોષણ નક્કી કરવાની બાબત

અદાલતની વિવેકબુદ્ધિ પર છે જ્યારે પક્ષકારોની સ્થિતિ અને હોદ્દો તથા અન્ય પાસાઓ ધ્યાનમાં લેવા જરૂરી છે તેના પર ભાર મૂક્યો છે.

૧૧. જસબીર કૌર સહગલ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ફક્ત ૮ અને ૯ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:—

> "૮. ભરણપોષણની રકમ નક્કી કરવા માટે કોઈ નિર્ધારિત ફોર્મ્યુલા બનાવી શકાય નહીં. બાબતોના સ્વરૂપમાં, તે દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધાર રાખે છે. જોકે, લીવરેજ માટેનો થોડો અવકાશ હંમેશા હોઈ શકે છે. અદાલતે પક્ષકારોનો હોદ્દો, તેમની સંબંધિત જરૂરિયાતો, પોતાના ભરણપોષણ માટેના વ્યાજબી ખર્ચ અને કાયદા હેઠળ તે જે જવાબદારીઓ માટે બંધાયેલો છે તે અને કાનૂની પરંતુ અનિચ્છનીય ચુકવણીઓ કે કપાતોને ધ્યાનમાં લેતા પતિની ચૂકવણી કરવાની ક્ષમતા પર વિચાર કરવો પડશે. પત્ની માટે નક્કી કરાયેલી ભરણપોષણની રકમ એવી હોવી જોઈએ કે તે પોતાના હોદ્દા અને પતિ સાથે રહેતી વખતે જે જીવનશૈલીની ટેવાયેલી હતી તેને ધ્યાનમાં લેતા વ્યાજબી આરામ સાથે જીવી શકે અને પોતાના કેસ ચલાવવામાં પણ અસમર્થતા અનુભવે નહીં. તે જ સમયે, આ રીતે નક્કી કરાયેલી રકમ અતિશય કે પડાવી લેનારી હોઈ શકે નહીં. વર્તમાન કેસના સંજોગોમાં અમે સામાવાળા-પતિ દ્વારા અપીલકર્તા-પત્નીને ચૂકવવાપાત્ર વચગાળાનું ભરણપોષણ રૂ. ૫,૦૦૦/- પ્રતિ માસના દરે

નક્કી કરીએ છીએ.

>

>

> ૯. પ્રશ્ન ત્યારબાદ એ ઉભો થાય છે કે પત્ની કઈ તારીખથી વચગાળાના ભરણપોષણની વધેલી રકમનો દાવો કરવા માટે હકદાર બનશે. જો પત્ની પાસે આવકનો કોઈ સ્ત્રોત ન હોય તો હિન્દુ અડોપ્શન્સ એન્ડ મેન્ટેનન્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓના આધારે તેનું અને લગ્નથી થયેલા બાળકોનું ભરણપોષણ કરવાની પતિની જવાબદારી છે. ભરણપોષણનો દાવો કરવાનો તેનો અધિકાર સદર એક્ટ હેઠળ છૂટાછેડા માટેની પિટિશન ફાઈલ કરવાની તારીખથી ફળદાયી બને છે. આ રીતે છૂટાછેડા માટેની પિટિશન ફાઈલ કરવાની તારીખ નક્કી કર્યા પછી પણ અદાલતે હંમેશા તે તારીખથી ભરણપોષણ મંજૂર કરવાનું હોતું નથી. સદર એક્ટની કલમ ૨૪ હેઠળ કઈ તારીખથી ભરણપોષણ મંજૂર કરવું જોઈએ તે બાબતમાં અદાલત પાસે વિવેકબુદ્ધિ છે. અદાલતની વિવેકબુદ્ધિ બહુવિધ સંજોગો પર આધાર રાખશે જે ધ્યાનમાં રાખવાના રહેશે. આ પિટિશનમાં સામાવાળાને બજવણી કરવા માટે લાગેલો સમય; સદર એક્ટની કલમ ૨૪ હેઠળ અરજી ફાઈલ કરવાની તારીખ; કાર્યવાહીમાં પક્ષકારોનું વર્તન; અરજીમાં કરાયેલા કથનો અને તેના જવાબો; પત્નીની આવકને તમામ પ્રમાણથી વધુ દર્શાવવાની અને પતિની તેને છુપાવવાની વૃત્તિ; અને તેના જેવું હોઈ શકે છે. બંને પક્ષકારો માટે હેતુની પ્રમાણિકતા હોવી જોઈએ જે કમનસીબે આ કેસમાં

અમને ખૂટતી જણાય છે. તેથી અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે જો અમે એવો નિર્દેશ આપીએ કે આ ચુકાદા દ્વારા નક્કી કરાયેલું વચગાળાનું ભરણપોષણ હાઈકોર્ટના વાદગ્રસ્ત હુકમની તારીખથી ચૂકવવાપાત્ર રહેશે જે ઓક્ટોબર ૧૬, ૧૯૯૬ છે, તો ન્યાયના હેતુઓ પૂરા થશે. અમે તદનુસાર હુકમ કરીએ છીએ. હાઈકોર્ટનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો તે હદ સુધી સુધારેલો ગણાશે. ભરણપોષણની તમામ બાકી નીકળતી રકમ આજથી બે મહિનાના સમયગાળાની અંદર અને ત્યારબાદ દર મહિને નિયમિતપણે ચૂકવવામાં આવશે."

>

>

૧૨. નીતા રાકેશ જૈન (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ફરરા ૯ અને ૧૦ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:—

> "૯. કલમ ૨૪ આમ એવી જોગવાઈ કરે છે કે સદર એક્ટ હેઠળની કોઈપણ કાર્યવાહીમાં, જે જીવનસાથી પાસે પોતાના નિર્વાહ માટે પૂરતી સ્વતંત્ર આવક ન હોય તે અદાલતને સામાવાળાને માસિક ભરણપોષણ ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપવા માટે અરજી કરી શકે છે જે અદાલતને વ્યાજબી લાગે, જેમાં પિટિશનરની પોતાની આવક અને સામાવાળાની આવકને ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે. જે ભાષામાં સદર કલમ ઘડવામાં આવી છે તે જ દર્શાવે છે અદાલતને વચગાળાના ભરણપોષણના

હુકમની બાબતમાં વ્યાપક વિવેકબુદ્ધિ આપવામાં આવી છે. જોકે અદાલતને આપવામાં આવેલી વિવેકબુદ્ધિ વ્યાપક છે, તેમ છતાં સદર કલમ માર્ગદર્શિકા પૂરી પાડે છે કારણ કે વચગાળાનું ભરણપોષણ નક્કી કરતી વખતે અદાલતે સામાવાળાની આવક અને પિટિશનરની પોતાની આવકને યોગ્ય ધ્યાનમાં લેવાની રહેશે.

>

>

> ૧૦. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, વચગાળાના ભરણપોષણનો હુકમ કરવાની બાબતમાં, અદાલતની વિવેકબુદ્ધિ સદર કલમમાં પૂરા પાડવામાં આવેલા માધ્યમ દ્વારા માર્ગદર્શિત થવી જોઈએ, એટલે કે, પક્ષકારોના સાધનો અને સામાજિક દરજ્જો; બંને પક્ષકારો જે પૃષ્ઠભૂમિમાંથી આવે છે તે અને પિટિશનરની આર્થિક નિર્ભરતા જેવા આકસ્મિક અને અન્ય સુસંગત પરિબલોને ધ્યાનમાં લીધા પછી. વચગાળાના ભરણપોષણનો હુકમ તેના સ્વરૂપથી જ કામચલાઉ હોવાથી, અદાલત દ્વારા વિગતવાર અને વિસ્તૃત કવાયત જરૂરી ન હોઈ શકે, પરંતુ, તે જ સમયે, અદાલતે તમામ સુસંગત પરિબલોને ધ્યાનમાં લેવા પડશે અને કાયદામાં ઉદ્દેખિત પરિબલોને ધ્યાનમાં લઈને યોગ્ય રકમ પર પહોંચવું પડશે".

>

>

૧૩. કાયદાના ઉપરોક્ત સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતોના પ્રકાશમાં, સદર એક્ટની કલમ ૨૪ હેઠળ અરજદાર દ્વારા દાવો કરાયેલા વચગાળાના ભરણપોષણ મંજૂર કરવાનો પ્રશ્ન નક્કી કરવો જરૂરી છે.

૧૪. વિદ્વાન વકીલ શ્રી પંડ્યાએ જોકે સબમિટ કર્યું કે સામાવાળા પતિ પર તેના પૃથ્વ માતા-પિતા અને તેની અપરિણિત બહેન પ્રત્યેની તેમજ તેના મોટા ભાઈ પ્રત્યેની જેઓ હાલમાં બેરોજગાર છે અન્ય જવાબદારીઓ હોવાથી જ્યારે અરજદારના પગારમાં રૂ. ૧૩,૮૦૨/- થી રૂ. ૧૭,૫૧૦/- નો વધારો થયો છે, આ અદાલત વાદગ્રસ્ત હુકમમાં હસ્તક્ષેપ ન કરી શકે.

૧૫. અહીં એ ઉલ્લેખ કરવો જરૂરી છે કે સામાવાળા દ્વારા વર્તમાન પિટિશનમાં ફાઈલ કરાયેલા તારીખ ૧૨.૦૭.૨૦૧૪ ના સોગંદનામા મુજબ, ભાવિક શાહ નામના સામાવાળાના મોટા ભાઈએ આઈબીએમ ઇન્ડિયા પ્રાઇવેટ લિમિટેડમાંથી બિઝનેસ મેનેજર તરીકે તારીખ ૦૬.૦૩.૨૦૧૪ ના પત્ર દ્વારા તારીખ ૨૧.૦૩.૨૦૧૪ થી રાજીનામું આપ્યું હતું. શ્રી શાહે સબમિટ કર્યું કે આઈબીએમ કંપની દ્વારા તે જ તારીખે સ્વીકારવામાં આવેલું દર્શાવતું ચાર લીટીનું હસ્તલિખિત રાજીનામું એવો ડોળ કરવા માટે ઊભું કરવામાં આવ્યું છે કે સામાવાળાએ પોતાના મોટા ભાઈના ભરણપોષણની વધારાની જવાબદારી પણ નિભાવવાની છે જેઓ બિઝનેસ મેનેજર તરીકે પ્રતિ માસ રૂ. ૫૦,૦૦૦/- થી વધુ કમાતા હતા અને

તેમની સામાવાળા પર નિર્ભર રહેવાની અપેક્ષા રાખી શકાય નહીં. શ્રી શાહની આવી રજૂઆતથી સ્વતંત્ર રીતે, કોઈપણ સંજોગોમાં, કથિત રાજીનામું તાજેતરમાં આપવામાં આવ્યું હતું. અરજદારના વચગાળાના ભરણપોષણના નિર્ધારણ પર તેની કોઈ અસર થશે નહીં. પરંતુ, તેના બદલે આવા મોટા ભાઈ જેઓ બિઝનેસ મેનેજર તરીકે નિવૃત્ત થયા છે તેઓ સામાવાળા સાથે તેના માતા-પિતા અને અપરિણિત બહેન પ્રત્યેની જવાબદારીનો બોજ વહેંચવા માટે સક્ષમ છે.

૧૬. વિદ્વાન વકીલ શ્રી પંડ્યા દ્વારા દર્શાવ્યા મુજબ, સામાવાળાના પિતા યુનિવર્સિટીના નિવૃત્ત કર્મચારી છે પરંતુ બિન-શૈક્ષણિક સ્ટાફ તરીકે નિવૃત્ત થયા હોવાથી, તેમને કોઈ પેન્શન મળી રહ્યું નથી. એ અવગણી શકાય નહીં કે સામાવાળા તેના વૃદ્ધ માતા-પિતાનું ભરણપોષણ કરવા માટે જવાબદારી હેઠળ છે અને આવા ભરણપોષણમાં વૃદ્ધાવસ્થામાં તેમની તબીબી સારવાર માટે ખર્ચ કરવાનો પણ સમાવેશ થશે. એ પણ અવગણી શકાય નહીં કે સામાવાળાએ પોતાની અપરિણિત બહેનની સંભાળ રાખવાની છે. જોકે, માતા-પિતા અને અપરિણિત બહેન પ્રત્યેની આવી જવાબદારીઓ નિભાવતી વખતે પણ, સામાવાળા એ હકીકતથી અજાણ રહી શકે નહીં કે તેની પત્નીને વૈભવી જીવન નહીં, પરંતુ આરામ સાથે અને સામાવાળા સાથે રહેતી વખતે જે હોદ્દો હતો તે જ હોદ્દા સાથે જીવવાની જરૂર છે. એ સાચું છે કે અરજદાર રૂ. ૧૭,૫૧૦/- પ્રતિ માસ કમાય છે. વાદગ્રસ્ત હુકમ હેઠળ નીચલી અદાલત દ્વારા મંજૂર કરાયેલા રૂ. ૧

૦ ,૦૦૦/- ની સાથે આવી રકમ ઉમેરતા, અરજદાર પાસે કુલ રકમ રૂ. ૨૭,૫૧૦/- પ્રતિ માસ થશે.

૧૭. આવી હકીકતની પરિસ્થિતિમાં, પ્રશ્ન એ છે કે શું અરજદાર જે અન્યથા આરામ સાથે જીવન જીવતી હતી અને બેંગલોર ખાતે સોફ્ટવેર કંપનીમાં સારા પગાર સાથે સારી રીતે સ્થાયી થયેલા પતિની પત્ની તરીકે સારા દરજ્જાનો આનંદ માણતી હતી તેને રૂ. ૧૦,૦૦૦/- ની રકમ મંજૂર કરી શકાય કે તે પોતાના પતિ સાથે જે દરજ્જા સાથે રહેતી હતી તે જ દરજ્જા સાથે પોતાનું જીવન જીવી શકે તે જોવા માટે થોડો વધારો જરૂરી છે? જો વાદગ્રસ્ત હુકમ મુજબ ભરણપોષણની રકમ રૂ. ૧૦,૦૦૦/- પ્રતિ માસ ચૂકવ્યા પછી પણ પતિ પાસે રૂ. ૧,૧,૦૦૦/- પ્રતિ માસની રકમ બચતી હોય, તો તે અન્ય જવાબદારીઓ નિભાવતી વખતે પોતાની પત્ની માટે વચગાળાના ભરણપોષણની વ્યાજબી રીતે વધુ રકમ ચોક્કસપણે પૂરી પાડી શકે છે. આ બાબતને ધ્યાનમાં લેતા, અદાલતનો એવો અભિપ્રાય છે કે વાદગ્રસ્ત હુકમ હેઠળ ફેમિલી કોર્ટ દ્વારા મંજૂર કરાયેલું વચગાળાનું ભરણપોષણ વધારીને રૂ. ૨૦,૦૦૦/- પ્રતિ માસ કરવાની જરૂર છે અને તે હદ સુધી, વાદગ્રસ્ત હુકમમાં સુધારો કરવો જરૂરી રહેશે.

૧૮. વિદ્વાન વકીલ શ્રી શાહે અરજદારને મુકદ્દમા માટે વકીલ ફી અને અન્ય આનુષંગિક ખર્ચ પેટે માત્ર રૂ. ૫,૦૦૦/- મંજૂર કરવા સામે પણ ગંભીર ફરિયાદ

કરી હતી. વિદ્વાન જજે હુકમના ફકરા ૧૫ માં અવલોકન કર્યું છે કે અરજદારે જણાવ્યું છે કે તેણે રૂ. ૩૫,૦૦૦/- ની વકીલ ફી અને રૂ. ૨,૦૦૦/- આનુષંગિક ખર્ચ માટે વકીલ રોક્યા છે. એવું પણ જણાવાયું છે કે અરજદારે તારીખ ૦૨.૧૧.૨૦૧૧ ના રોજ વકીલ ફી પેટે રૂ. ૫,૦૦૦/- અને અન્ય આનુષંગિક ખર્ચ પેટે રૂ. ૧,૦૦૦/- ઓલરેડી ચૂકવી દીધા છે અને આવી ચુકવણી માટે, વિદ્વાન જજ દ્વારા રસીદ ધ્યાનમાં લેવામાં આવી છે.

૧૯. અદાલત જુએ છે કે જોકે વિદ્વાન જજે નોંધ્યું છે કે પત્નીએ રૂ. ૩૫,૦૦૦/- ની વકીલ ફી અને રૂ. ૨,૦૦૦/- આનુષંગિક ખર્ચ નક્કી કરીને વકીલ રોક્યા છે, પરંતુ વકીલ ફી અને અન્ય આનુષંગિક ખર્ચ પેટે માત્ર રૂ. ૫,૦૦૦/- કેમ મંજૂર કરવામાં આવ્યા છે તેનું કોઈ કારણ આપવામાં આવ્યું નથી. ખર્ચ પેટે આવી રૂ. ૫,૦૦૦/- ની રકમ ઓછી બાજુ પર હોય તેમ જણાય છે અને તેને વધારીને રૂ. ૨૦,૦૦૦/- કરવાની જરૂર છે.

૨૦. ઉપર જણાવેલા કારણોસર, પિટિશન અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવે છે. વિદ્વાન પ્રિન્સિપલ જજ, ફેમિલી કોર્ટ, અહમદાબાદ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૨૦.૧૨.૨૦૧૨ client ૧૨ ના હુકમમાં સુધારો કરવામાં આવે છે જેથી અરજદાર દ્વારા ફાઈલ કરાયેલી છૂટાછેડાની પિટિશનના નિકાલ સુધી સદર એક્ટની કલમ ૨૪ હેઠળ અરજદારને વચગાળાના ભરણપોષણ તરીકે રૂ.

૨૦,૦૦૦/- પ્રતિ માસ મંજૂર કરવામાં આવે. અરજદાર આમ અરજીની તારીખ એટલે કે ૦૮.૧૧.૨૦૧૧ થી છૂટાછેડાની પિટિશનના આખરી નિકાલ સુધી વચગાળાના ભરણપોષણ તરીકે રૂ. ૨૦,૦૦૦/- પ્રતિ માસ મેળવવા માટે હકદાર રહેશે. સામાવાળાને અરજદારને મુકદ્દમાના ખર્ચ પેટે રૂ. ૨૦,૦૦૦/- ચૂકવવાનો પણ નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. સામાવાળાને આ હુકમનું પાલન કરવાનો અને અરજદારને ચૂકવવાનો અથવા વચગાળાના ભરણપોષણની રકમનો તફાવત તેમજ ખર્ચની રકમનો તફાવત આજથી ચાર અઠવાડિયાના સમયગાળાની અંદર ફેમિલી કોર્ટમાં જમા કરાવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. ઉપરોક્ત હદ સુધી રૂલ સંપૂર્ણ (એક્સોલ્યુટ) કરવામાં આવે છે.

૨૧. આ તબક્કે, પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોએ ધ્યાન દોર્યું કે ફેમિલી સૂટ વર્ષ ૨૦૧૧ નો છે અને પક્ષકારોના પુનઃમિલનની કોઈ શક્યતા નથી. તેઓ, તેથી, ફેમિલી કોર્ટને ફેમિલી સૂટની સુનાવણી ઝડપી કરવા નિર્દેશ આપવા વિનંતી કરે છે.

૨૨. કેસની હકીકતોમાં અને ફેમિલી સૂટ વર્ષ ૨૦૧૧ નો હોવાથી, જો પક્ષકારો વચ્ચેના ફેમિલી સૂટની સુનાવણી વહેલી તકે કરવામાં આવે તો ન્યાયનો હેતુ પૂરો થશે. ફેમિલી કોર્ટને, તેથી આજથી એક વર્ષના સમયગાળાની અંદર ફેમિલી સૂટ નંબર ૨૦૧૧ ના ૧૨૪૭ ની સુનાવણી કરવા અને આખરી નિર્ણય કરવા નિર્દેશ

આપવામાં આવે છે.

એસડી/-

(સી. એલ. સોની, ન્યાયમૂર્તિ)

ઓમકાર

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.